

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Wille Valve

Föredragande

Rättschef

Michaela Slotte

Justerat

Omedelbart

.....
Ärende/Dnr/Exp.

.....
Beslut

Nr 148

Kyrkostyrelsens begäran om utlåtande om betänkandet av den arbetsgrupp som behandlat slopandet av underställningsbestämmelserna i kyrkolagen.

ÅLR 2018/7984

794 Rk1a

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt **bilaga**.

BILAGA

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
BESLUT	794 Rk1a	2 (7)
Datum	Dnr	
15.11.2018	ÅLR 2018/7984	

Kyrkostyrelsen

kyrkostyrelsen@evl.fi

Hänvisning

Kontaktperson
Michaela Slotte, Marine Holm-Johansson

Ärende

**UTLÅTANDE OM BETÄNKANDET OM
SLOPANDET AV UNDERSTÄLLNINGS-
BESTÄMMELSER**

Kyrkostyrelsen har bett Ålands landskapsregering ge ett utlåtande om betänkandet av den arbetsgrupp som behandlat slopanDET av underställningsbestämmelserna i kyrkolagen.

Ålands landskapsregering konstaterar att framställningen berör en del frågor som är av stort allmänintresse och därmed även viktiga för självstyrelsemyndigheterna. Av utlåtandebegäran och framställningen framgår att en ny kyrkolag och kyrkoordning har antagits av kyrkomötet tidigare i år. Landskapsregeringen noterar att utlåtanden har begärts in om kyrkostyrelsens framställning före lagen antogs, men att landskapsregeringen inte är bland de myndigheter som tillfrågats. Eftersom kyrkolagen innehåller bestämmelser om förhållandet mellan kyrkans myndigheter och övriga offentliga myndigheter så skulle det ha varit värdefullt om landskapsregeringen hade beretts möjlighet att ge utlåtande, till de delar kyrkolagen och kyrkoordningen berör områden på vilka Åland har egen lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet.

Kyrkostyrelsen ber om ett utlåtande som berör följande aspekter i den nu aktuella framställningen:

1. Framställningens mål och hur de uppfylls,
2. Det tillståndsförfarande som föreslås ersätta underställningsförfarandet i det kyrkliga byggnadsskyddet,
3. Överförandet av beslut om grundandet av kyrkliga samfälligheter till Kyrkostyrelsen och sammanställandet av regler som styr olika organ till en enda förvaltningsstadga,
4. SlopanDET av reglementet för skriftskolan,
5. SlopanDET av övriga underställningsförfaranden utan ersättande förfaranden,
6. Bedömningen av framställningens konsekvenser

1. Framställningens mål och hur de uppfylls?

Av förslaget till framställning framgår att målsättningen är att förenkla kyrkans förvaltning och att förtydliga de olika myndigheternas roller och gränserna för deras behörighet. Vidare föreslås att församlingarnas självständighet och handlingsfrihet betonas genom att det i lagen skapas förutsättningar för församlingarna att ta ansvar för den ändamålsenliga bedömningen i sina beslut. Slopandet av underställningsförfarandet innebär samtidigt att ändringssökande i underställningsbeslut försvinner. Förändringen sägs ligga i linje med den allmänna strävan att minska besvär förfarandena inom förvaltningen.

Landskapsregeringens synpunkter:

Landskapsregeringen anser att framställningens målsättningar är viktiga och särskilt angelägna för de åländska församlingarna. Förhållandena för de åländska församlingarna är på många sätt annorlunda än i riket. Framförallt så är de jämförelsevis mycket små i ett enspråkigt svenskt samhälle. Detta gör att det är särskilt viktigt att främja samarbetet mellan de åländska församlingarna. Landskapsregeringens förhoppning är att en ökad självständighet och handlingsfrihet kan gynna ett utökat samarbete mellan församlingarna på Åland på ett sätt som ger nytta åt alla.

2. Det tillståndsförfarande som föreslås ersätta underställningsförfarandet i det kyrkliga byggnadsskyddet

I framställningen föreslås att kyrkofullmäktige ska ansöka om tillstånd för vissa åtgärder hos kyrkostyrelsen. Åtgärderna som avses räknas upp i 3 kap. 21 § 3 mom:

1. uppförande eller anskaffning av en ny kyrka eller ett begravningskapell,
2. ändring av en annan byggnad till en kyrka eller ett begravningskapell,
3. väsentlig ändring eller rivning av en skyddad kyrklig byggnad eller ändring av dess användningsändamål,
4. att en kyrka tas ur bruk.

Landskapsregeringen ska med stöd av 3 kap. 23 och 24 § beredas möjlighet att ge utlåtande. Enligt 23 § ska utlåtande begäras om en plan gäller väsentlig ändring, rivning eller ändrad användning av en skyddad kyrklig byggnad eller en kyrklig byggnad som togs i bruk för minst 50 år sedan. Enligt 24 § ska utlåtande begäras om kyrkostyrelsen tänker fatta beslut om att upphäva skyddet av en kyrklig byggnad.

Landskapsregeringens synpunkter på 3 kap. 21 §:

Såvitt landskapsregeringen kan bedöma innebär förändringen, dvs. att underställningsförfarande ersätts med tillståndsförfarande, att församlingen blir en part som ansöker om tillstånd hos kyrkostyrelsen. Inflytandet över beslut rörande åländska skyddade kyrkliga miljöer kvarstår i hög utsträckning hos kyrkostyrelsen. Landskapsregeringen önskar framhålla vikten av att kyrkostyrelsens vid sin tillståndsprövning ser till att 3 kap. 23§ 2 mom. efterlevs, dvs. att församlingar eller kyrkliga samfälligheter på Åland faktiskt har berett landskapsregeringen möjlighet att avge utlåtande i ärendet och att utlåtandet alltid finns med i beslutsunderlaget innan ärendet prövas.

Om en åtgärd som församlingen planerar även förutsätter andra tillstånd enligt åländsk lagstiftning ska sådana tillstånd beviljas av åländska myndigheter innan den aktuella åtgärden får vidtas.

Övriga bestämmelser under rubriken Kyrkliga byggnader och församlingens fastigheter i 3 kap. i den nya kyrkolagen

Allmänt

De åländska kyrkorna och kyrkomiljöerna och användningen av dem utgör en mycket väsentlig del av såväl kulturen som kulturarvet på Åland. De åländska kyrkorna är utomordentligt välbevarade och hyser omistliga kulturhistoriska värden. Arbetet med att bevara landskapets kyrkor och kyrkomiljöer är en åländsk angelägenhet med mycket högt allmänintresse. Skyddet är således inte enbart en fråga för församlingarna och de kyrkliga myndigheterna.

Landskapsregeringen har noterat att det i RP 96/2013 har ansetts viktigt att bestämmelserna om byggnadsskydd i kyrkolagen motsvarar de allmänna bestämmelserna om byggnadsskydd. Av sammanhanget framgår att lagstiftaren avser rikslagstiftningen. Landskapsregeringen vill därför understryka att byggnads- och kulturarvsskyddet på Åland hör till åländsk lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet och att det finns skillnader i den jämfört med rikets motsvarande lagstiftning. Ålands landskapsregering är den myndighet som har det övergripande ansvaret för det åländska kulturarvet. Det finns mot denna bakgrund ett behov av att förtydliga och särskilja landskapsregeringens och museiverkets roller i ärenden som rör bevarandet av kyrkorna och kyrkomiljöerna. Kyrkolagen behöver kompletteras för att ge det lagstöd som behövs för att landskapsregeringens antikvariska enhet ska ha antikvarisk insyn och inflytande i frågor som rör kyrkornas och kyrkomiljöernas bevarande. Redan i nuläget bistår landskapsregeringens sakkunniga tjänstemän de åländska församlingarna med antikvarisk rådgivning och tillsyn i ärenden som berör väsentligt ändring enligt 3 kap 21 § i kyrkolagen samt även i mindre omfattande ärenden. Huvudparten av de kyrkoantikvariska ärendena bereds i samråd med kyrkostyrelsen och museiverket.

3 kap. 22 §

Enligt 3 kap. 22 § 2 mom. i den nya kyrkolagen kan kyrkostyrelsen besluta att en kyrklig byggnad som tagits i bruk senare än 1917 ska omfattas av det kyrkliga byggnadsskyddet om skyddet är motiverat med avseende på byggnadshistoria, byggnadskonst, byggnadsteknik eller särskilda miljövärden. Besluten kan fattas på kyrkostyrelsens, församlingens, domkapitlet eller museiverkets initiativ. *Landskapsregeringen anser att bestämmelsen bör kompletteras så att också landskapsregeringen kan ta initiativ till att en kyrklig byggnad ska omfattas av det kyrkliga byggnadsskyddet.*

3 kap 23 §

Som nämns ovan så hör skyddet av den kulturhistoriska miljön och byggnaderna till åländsk behörighet och vid landskapsregeringen finns därför en antikvarisk enhet som har motsvarande uppgifter på Åland som museiverket har i övriga riket. Bestämmelsen bör ändras så att den bättre återger förhållandena på Åland. *Landskapsregeringen bör ha samma*

uppgifter och befogenheter på Åland som museiverket har i resten av landet.

Landskapsregeringen konstaterar att anvisningar om verkställighet enligt 23 § 3 mom. i viss mån även i nuläget ges av landskapsregeringen. *Landskapsregeringen anser att detta förfaringssätt bör framgå av lagen eller så att det framgår att anvisningar om verkställighet ska tas fram i samråd mellan museiverket och landskapsregeringen.*

3 kap. 24 §

Enligt 3 kap. 24 § i den nya kyrkolagen kan kyrkostyrelsen upphäva byggnadsskyddet i vissa fall. Ålands landskapsregering ska beredas tillfälle att ge utlåtande innan ett sådant beslut fattas. Beslutet ska utan dröjsmål meddelas behöriga närings-, trafik- och miljöcentralen. *Landskapsregeringen anser att bestämmelsen måste kompletteras så att även åländska myndigheter meddelas om ett sådant beslut.*

3 kap. 25 §

Landskapsregeringens roll vid tillsynen över skyddet av en kyrklig byggnad saknar lagstöd i kyrkolagen trots att landskapsregeringens tjänstemän regelmässigt bistår församlingarna med råd och anvisningar vid t.ex. renoweringar av kyrkliga byggnader. Trots att byggnaderna utgör en central del av det åländska kulturarvet finns inga bestämmelser som ger laglig rätt att utöva tillsyn och att övervaka vad som händer med det som är skyddat med stöd av kyrkolagen. Enligt gällande lagstiftning saknas rätt för landskapsregeringens tjänstemän att ens närvara vid en inspektion. *Landskapsregeringen anser att bestämmelserna bör kompletteras så att landskapsregeringen ges motsvarande roll som museiverket har, dvs. en uttrycklig roll att övervaka de objekt som har byggnadsskydd. Kyrkolagen bör dessutom kompletteras så att en av landskapsregeringen utsedd inspektör ska ges tillträde till kyrkliga byggnader för att genomföra de inspektioner och undersökningar som behövs för att inleda ett byggnadsskyddsärende eller för att kontrollera hur skyddet följs och tillämpas.*

3 kap. 27 §

Församlingarna kan genom anbudsförfarande sälja, byta eller på något annat sätt överlåta fast egendom i sin ägo eller arrendera ut den på minst tio år. Ett sådant beslut kan exempelvis vara föranlett av ekonomiska orsaker. Med hänsyn till att församlingarna äger områden som av många orsaker kan vara av stort allmänintresse *föreslås att ett förestående beslut om att församlingen ska överlåta fast egendom i sin ägo alltid ska meddelas landskapsregeringen på förhand så att landskapsregeringen kan ta ställning till om egendomen har ett sådant allmänintresse att det är motiverat att landskapsregeringen löser in den eller vidtar andra åtgärder för att tillvarata allmänintresset.* Sådana allmänintressen som det kan vara frågan om är till exempel skydd av kulturarvsmiljön, naturskyddsintressen eller att försäljningen gäller mark som är passlig för infrastruktur eller liknande

3 kap. 28 §

Enligt bestämmelsen ska kyrkofullmäktige fatta beslut om anläggning, utvidgning och nedläggning av en begravningsplats. Ändringsförslaget innebär att beslutet inte längre behöver underställas kyrkostyrelsen. Landskapsregeringen konstaterar att anlägga och utvidga en begravnings-

plats är ett projekt som först måste tillståndsprövas enligt annan lagstiftning.

Landskapsregeringen vill lyfta fram att mer eller mindre samtliga av de åländska kyrkogårdarna hyser ett avsevärt kulturhistoriskt värde och är av mycket stort allmänintresse. *Landskapsregeringen föreslår att ett beslut om nedläggning alltid ska meddelas landskapsregeringen i god tid så att det är möjligt att vidta eventuella åtgärder som behövs för att bevara och skydda det som är av allmänintresse.*

12 kap. Ändringssökande

9 §

I bestämmelsen ges museiverket möjlighet att besvara sig över beslut som en församling eller kyrklig samfällighet fattat om väsentlig ändring eller rivning av en skyddad kyrklig byggnad eller ändring av dess användningsändamål. Museiverket har även besvärsmått över kyrkostyrelsens beslut rörande skydd enligt 3 kap 22 och 24 §. Den föreslagna ändringen innebär att museiverkets besvärsmått istället adresseras till kyrkostyrelsens beslut i dessa frågor samt ett förtydligande av besvärsmåtten även kan tillämpas på kyrkostyrelsens beslut om upphörande av skydd för kyrkliga byggnader. *Landskapsregeringen föreslår i enlighet med vad som tidigare framförts i landskapsregeringens utlåtande över regeringens proposition 96/2913 (ÅLR 2013/8302) och med hänvisning till vad som anförts i detta utlåtande, att landskapsregeringen ges besvärsmått över beslut som rör skyddade kyrkliga byggnader på Åland på motsvarande grunder som gäller för museiverket i övriga landet.*

3. Överförandet av beslut om grundandet av kyrkliga samfälligheter till kyrkostyrelsen och sammanställandet av regler som styr olika organ till en enda förvaltningsstadga

Landskapsregeringen har inga synpunkter på förslaget.

4. Slopandet av reglementet för skriftskolan

Landskapsregeringen har inga synpunkter på förslaget.

5. Slopandet av övriga underställningsförfaranden utan ersättande förfaranden

Landskapsregeringen välkomnar att underställningsförfarandet som huvudregel slopas. Enligt landskapsregeringen är det ändamålsenligt att låta församlingarna ta större ansvar för sitt beslutsfattande. I många fall fattar församlingarna beslut i frågor som förutom kyrkolagen och kyrkoordinationen även förutsätter kunskap om åländsk lagstiftning och om lokala förhållanden. Mot denna bakgrund så ser landskapsregeringen lagändringen som naturlig och oproblematisksk.

6. Bedömningen av framställningens konsekvenser

Landskapsregeringen har inte något särskilt att anföra om den nu aktuella framställningens konsekvenser.

Minister

Wille Valve

Rättschef

Michaela Slotte

FÖR KÄNNEDOM

Museibyrån